

ТИПИ ЕТИКЕТНОГО СПІЛКУВАННЯ
В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Фабіан М.П.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Лексична семантика на сьогодні привертає увагу все більшої кількості науковців і перебуває в стані свого постійного розвитку. Наявність існуючих публікацій та їхній аналіз показують, що без опрацювання масштабних методологічних основ, урахування системних зв'язків та ієрархічних відношень на всіх рівнях аналізу, використання здобутків інших наук, звернення до фактів національно-культурного характеру не можна адекватно представити опис лексико-семантичної системи як окремої, так і мов у їхньому зіставленні. Водночас осмислення і всебічне дослідження семантичних особливостей мов, які зумовлюють характер їхнього словникового складу, ведуть до розуміння розвитку єдиної загальнолюдської мови як одного з найголовніших елементів національності, що виступає необхідною передумовою здорового розвитку нації та найважливішого засобу формування й існування людських знань про об'єктивну дійсність. При цьому віддалено споріднені та неспоріднені мови є "своєрідним синтезом усього національного, фокусом його бачення. Мова оживляє світ, концентрує енергію світу" [1, с. 256], виступаючи не лише системою засобів пізнання, але й невід'ємною частиною інших сторін життя.

Етикетна лексика сучасної англійської мови характеризується тим, що її елементи торкаються практично всіх ділянок реальної дійсності, а їхні значення знаходять різнобічне застосування, розкриваючи насамперед суспільні норми та особливості людського буття і свідомості. Лексичні одиниці та їхній аналіз підтверджують положення про те, що повноцінне спілкування неможливе без співпереживання, без включення до свого внутрішнього світу цінностей, поглядів, почуттів інших людей. В етикетній лексиці англійської мови зафіксовано семантику, в якій показано, що людина, осягаючи причини вчинків, поглядів, оцінок інших, починає глибше усвідомлювати себе, свої чесноти й вади, а при зіставленні із собою збагачується пізнанням складного внутрішнього світу людей, наповненого протиріччями. Володіючи етикетною лексикою, людина дістає можливість побачити себе немовби з боку очима іншого, об'єктивно оцінити як свої, так і чужі вчинки.

Етикетна семантика в англійській мові містить всі види діяльності та стосунків індивіда, входячи на цій підставі до складу елементів відображення внутрішнього світу людини. Остання представлена іменниками *esteemer*, *idolater* та *fogy (fogey)*, лексичні значення яких конкретизують особистість людини, її місце в суспільстві, рід занять тощо. Наприклад, словом *esteemer* позначають того, хто поважає, шанує кого-, що-небудь (*one who esteems, respects*

somebody/something), а також цінителя, експерта (a *valuer, judge*). Лексична одиниця *idolater* вказує на обожнювача, поклонника кого-, чого-небудь (an *adorer, idolizer, devoted admirer of some person or thing*), тоді як *fogy (fogey)* позначає інваліда або гарнізонного солдата (an *invalid or garrison soldier*) та нешанобливу назву старомодної, із застарілими поглядами, людину (a *disrespectful appellation for an old - fashioned fellow, one behind the times*). Особистість найповніше розкриває свої вміння і характеристики в процесі спілкування, діяльності та пізнання, які представляють форми соціальної активності людини. У семантичному відображенні етикетних слів характерною ознакою спілкування виступає комунікативно обумовлена моральна спрямованість, моральна культура людини, що розкривається за допомогою якостей на позначення людяності, доброзичливості, дружелюбності, взаємоповаги та багато інших.

Дослідження семантичних закономірностей формування етикетної лексики в англійській мові дозволяє виділити два основні типи етикетного спілкування - особове та безособове. Останнє найчастіше регулюється етикетом, стандартизуючи поведінку людей у типових ситуаціях, тоді як особове спілкування являє собою практичну форму існування самого етикету, розкриваючи набір моральних сполук: від потреби стверджувати добро до споживацького, нешанобливого ставлення до інших. Зокрема, у семантиці іменників поряд із вказівкою на довіру, честь, обіцянку, слово честі (*fiance*), повагу, самопошану, гідність (*self-regard*), ввічливість, шанобу (*courteousness*), знаходимо широкомасштабність прояву невихованості, неввічливості, непошани (*discourtesy*), неакуратності, легковажності (*carelessness*), зневаги, безчестя поганой репутації (*disrepute*), незначущості, ігнорування (*disregard*) дискредитації, недовір'я (*discredit*), не уважності, відсутності турботи, спілкування (*inattention*), необачливості, непошани (*heedlessness*), а також байдужості, холоднокривості (*unconcern*).

Етикет як сукупність загальноприйнятих, упорядкованих норм поведінки сучасній англійській мові представлений лексичною семантикою, що передає покликання регулювати безособові відношення між людьми, втілювати на дії зовнішню культуру спілкування. При цьому, як показує семантичний аналіз іменників, етикетні приписи, що проявляються у поведженні, манерах, емоційних реакціях, несуть інформацію про наявність загальних принципів людських взаємин так само, як і моральність. Найбільшою мірою, на нашу думку, це стосується відображення демократичного етикету, який позначає вимоги однакові для всіх членів суспільства, незважаючи на їхній соціальний статус.

На відміну від етикетної регуляції безособового спілкування, особове нашому мовному матеріалі не вичерпується лише зовнішньою регуляцією, містить вказівку на повноцінне спілкування, що відбувається на основі високої моральної культури, інтелекту, спеціальних знань у галузі психології та моралі. Семантики етикетних лексичних одиниць бачимо, що відносини людей в процесі спілкування і спільної діяльності рідко бувають статичними, вони, як прави-

динамічні, а отже, змінюються і вдосконалюються, постійно вимагаючи активної творчості, взаємної довіри, поваги, любові і т.п.

Дослідження мовних засобів вираження етикету переконує, що світ людської діяльності, пізнання та спілкування багатий і різноманітний у вираженні моральних почуттів та емоцій, а також конкретних форм їхнього прояву.

Література

1. Потебня А.А. Язык и народность // Эстетика и поэтика. – М.: Наука, 1976. – С. 252-285.

Summary

The present article touches upon the relevancy of lexical semantics study. Special attention is paid to the ways and means of expressing democratic etiquette on the material of the etiquette lexis analysis in modern English.

УДК 811.1/2'373.7

ФРАЗЕОЛОГІЗМ ЯК ОДИНИЦЯ МОВИ

Арделян О. В.

*Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

Дискусійним питанням фразеології є рівневий статус фразеологічних одиниць, наявність особливої фразеологічної підсистеми в мовній системі.

Так, об'єктом вивчення фразеології як науки є фразеологічний рівень мови, проте визначення місця фразеологічного рівня в ієрархії мовної структури залишається актуальною проблемою сучасного мовознавства.

Специфічність об'єкта дослідження викликає труднощі у визначенні місця фразеологічного рівня в ієрархії мовної структури і місця фразеології серед інших лінгвістичних дисциплін. Фразеологізми, як слушно підкреслюють дослідники, виникають на базі одиниць кількох взаємозв'язаних рівнів: лексичного (будівельним матеріалом для них є лексеми), морфологічного (лексеми репрезентуються у словоформах), синтаксичного (відношення між словоформами у синтагмі) і семантичного (семеми як значення лексем) [7, с.6-7].